דניכחוש חיליה. שמרוב שומנו הוא משירן: **דליחזיוה אינשי.** סימן הוא שמשיר פירותיו: **וטמא טמא יקרא.** לועק ואומר טמא הוא: **וכספא.** משכול תמריס וסימן הוא שמשיר פירותיו: **כי האי תנא.** לבקש עליו רביס רחמים:

הדרן עלך בהמה המקשה

אותו ואת בנו. משוס דבעי למימר בחולין ובמוקדשים דאלטריך למילף מקראי כדילפינן בגמרא תנא נמי באלך ובח"ל דלא אילטריך דהא חובת הגוף היא וחובת הגוף נוהגת בין באלך ובין בח"ל: **בפני הבית** (א). בזמן הבית. בפ' בתרא (לקמן דף קלח:) מפרש אמאי נקטינהו: **שניהם כשרים.** משוס דבעי למיתני סיפא שניהם פסולין (ב) וגבגמרא מפרש אמאי נקטינהו: **והשני סופג.** משוס לאו לאותו ואת בנו (ג). ולא שנא שחט את האם תחלה ול"ש שחט את הבן תחלה לא שנא שחטינהו חד גברא ולא שנא תרי גברי ליף בגמרא [פב.] דחייב: **הראשון חייב כרת.** משוס שחוטי חוץ אבל השני פטור מן הכרת דכיון דנשחטה אמו שוב אינו ראוי הבן לישחט בפנים דפסול משוס מחוסר זמן ואינו חייב משוס שחוטי חוץ אלא א"כ ראוי לפנים דכתיב (ויקרא י) ואל פתח אהל מועד לא הביאו הראוי לפתח אהל [מועד] חייבין עליו בחוץ ואי לא לא: **ושניהם סופגין.** הראשון משוס לאו דשחוטי חוץ דכתיב בהעלאה (דבריס יב) השמר לך פן תעלה ובזבחים (דף קז.) ילפינן בהיקש שוחט ממעלה שם תעלה ושם תעשה (ד) מה מעלה לא ענש אלא א"כ הזהיר אף שוחט לא ענש אלא א"כ הזהיר: **חולין בפנים שניהם פסולין.** משוס חולין שנשחטו בעזרה דילפינן להו בקדושין בפרק האיש מקדש (דף מז:): **והשני סופג.** משוס לאותו ואת בנו. אבל משוס חולין שנשחטו בעזרה אזהרה דילה היא (דבריס יב) כי ירחק ובחת ברחוק מקום אתה זובח ולא בקירוב מקום (ה): **קדשים בפנים.** השני סופג משוס לאותו ואת בנו: **ופסול.** משוס ממחוסר זמן: **חולין וקדשים בחוץ.** דוקא הראשון חולין והשני קדשים וכן כל השנויים במשנה דוקא נקט להו: **והשני סופג.** משוס לאותו ואת בנו: **קדשים בחוץ.** בתחלה ואחר כך חולין בחוץ פסול: **והשני כשר.** בתחילה ואיידי דתנא פסול תנא כשר: **ושניהם סופגין.** הראשון משוס שחוטי חוץ ושני משוס לאותו ואת בנו: **חולין וקדשים בפנים שניהם פסולים.** הראשון משוס חולין שנשחטו בעזרה ושני משוס מחוסר זמן: **והשני סופג.** משוס לאותו ואת בנו: **חולין בחוץ ובפנים.** הראשון בחוץ והשני בפנים: **קדשים בחוץ ובפנים הראשון כשר.** משוס שחוטי חוץ: **ושניהם פסולין.** הראשון שנשחט בחוץ ושני משוס מחוסר זמן: **ושניהם סופגין.** הראשון משוס שחוטי חוץ ושני משוס לאותו ואת בנו: **קדשים בפנים ובחוץ.** השני סופג משוס לאותו ואת בנו. ומשוס שחוטי חוץ לא לקי דמחוסר זמן הוא ואינו מתקבל בפנים: **גמ' ירלה לקרבן אשה.** וסמיך ליה לאותו ואת בנו: **שור הפסיק הענין.** דאי אקמאי קאי נשתוק מיניה ונכתוב ואותו ואת בנו דהא בשור ובשה איירי לעיל: **במוקדשין לא.** דהא אפסקיה: **כלאים.** רחל שילדה מן התייש שחטה ואת בנה: **ועוד**

אותו ואת בנו נוהג בין בארץ בין בח"ל. איידי דבעי למתני בחולין ובמוקדשין בפני הבית ושלא בפני הבית שהם לצורך קתני נמי באלך ובח"ל ואע"ג דהוי שלא לצורך דחובת הגוף היא כיון דאיכא דוכתא דהוי לצורך כגון בראשית הגז דהכי אמרינן בשילוה הקן (לקמן קלח:) דבאלך ובח"ל בכולהו שלא לצורך לבד מראשית הגז ובפני הבית ושלא בפני הבית בכולהו הוי שלא לצורך לבד מאותו ואת בנו דאילטריך דה"א כיון דבענין קדשים כתיב לא לנהוג אלא בזמן דאיכא קדשים: **מנין לאותו ואת בנו שנוהג במוקדשים.** וא"ת ואמאי ס"ד דלא איירי קרא במוקדשין הא סתמא כתיב ואין לומר דאילטריך שאם צריך לפסח ואין לו אלא אותו שנשחט בו ביום אביו או בנו דס"ד דאתי עשה דפסח ודחי לאו דאותו ואת בנו ולהכי אילטריך דלא דחי דכי האי גוונא אמרינן לקמן בשילוה הקן (דף קמא.) גבי לדבר מצוה מנין דהא במחוסר זמן איכא לאו ועשה ובלאו קרא לא (ו) דחי ליה עשה ורבה דמעיקרא קשיא ליה משוס דשור הפסיק הענין דמשמע למעוטי מוקדשין דליכא למימר משוס דלא תימא במוקדשין דוקא בא להפסיק דא"כ ליכתביה בעלמא שלא בענין דקדשים וממילא הוה מוקמינן לקרא בכל מילי ולפי המסקנא ל"ל לשוס דרשה נכתב שם וא"ת בפ' הזרוע (לקמן דף קנ.) דדריש מקרא דאין מתנות נוהגים במוקדשים שהיה בדין שינהגו מק"ו ופריך בגמרא קרא ל"ל אי משוס ק"ו איכא למיפרך כו' מכל מקום בלא ק"ו אי לאו דמיעט קרא במוקדשים (לא) הוי מוקמינן לקרא בכל מילי וי"ל משוס דקרא דמתנות לענין חולין כתיב: **אי** מה קדשים **בלאים כו'.** וא"ת תקשה ליה נמי מה קדשים שלא בפני הבית לא דכה"ג אשכחן בפ' שילוה הקן (לקמן דף קלח:) ס"ד אמינא הואיל דלענין קדשים כתיב לא לנהוג אלא בזמן שיש קדשים וי"ל נהי דהוה צריך למיתני מ"מ לא אילטריך קרא להכי דאע"ג דשלא בפני הבית אין קדשים קריבין מ"מ מקדש קדישי:

ועוד שה כתיב **ואמר רבא זה בנה אב.** בלא רבא הוה מצי למיפרך והא שור ושה כתיב דאין אתה יכול להוציא כלאים מביניהם ואית לן למעוטי כלאים כדמוכח במרובה (ב"ק עז:) גבי כי יגנוב איש שור או שה וטבחו אלא דעדיפא פריך וא"ת ואמאי לא גמרינן שור שור משבת ויהא אותו ואת בנו נוהג אף בחיה כדאשכחן בשור שנגח את הפרה (שם נד:) וי"ל כיון דלא מצינו למילף אף בהמה טמאה דומיא דשבת לא יצפינן כלל ועוד דאי משבת יצפינן א"כ שה דכתב רחמנא למה לי ועוד דומיא דקדשים דלא שייך בחיה ומהאי טעמא נמי הוה ממעטינן כלאים אי לאו דכתיב או: זה

דניכחוש חיליה אלא סוקרו בסיקרא אמאי כי היכי דליחזיוה אינשי וליבעי רחמי עילויה (ב) כדתניא [1] וטמא טמא יקרא (ג) צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים וכן מי שאירע בו דבר צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים אמר רבינא כמאן תלינן כובסא בדיקלא כמאן כי האי תנא:

הדרן עלך בהמה המקשה

אותו [2] **ואת** בנו נוהג בין בארץ בין בח"ל בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין ובמוקדשין כיצד השוחט אותו ואת בנו (ד) חולין בחוץ [3] שניהם כשרים והשני סופג את הארבעים קדשים בחוץ (ה) הראשון חייב כרת ושניהם פסולים ושניהם סופגים את הארבעים חולין בפנים שניהם פסולין והשני סופג את הארבעים קדשים בפנים הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול חולין וקדשים בחוץ הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול קדשים וחולין בחוץ הראשון חייב כרת ופסול והשני כשר ושניהם סופגים את הארבעים חולין וקדשים בפנים שניהם פסולין והשני סופג את הארבעים קדשים וחולין בפנים הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול חולין בחוץ ובפנים הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול קדשים בחוץ ובפנים הראשון חייב כרת ושניהם סופגים את הארבעים ושניהם פסולים חולין בפנים ובחוץ הראשון פסול ופטור והשני סופג את הארבעים וכשר קדשים בפנים ובחוץ הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול:

גמ' ת"ר מנין לאותו ואת בנו שנוהג במוקדשין תלמוד לומר [2] שור או כשב או עז כי יולד וכתיב בתריה [3] ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד לימד על אותו ואת בנו שנוהג במוקדשין אין בחולין לא שור הפסיק הענין ואימא בחולין אין במוקדשין לא כתיב ושור (ו) וי"ו מוסיף על ענין ראשון אי מה קדשים כלאים לא אף אותו ואת בנו כלאים לא אלמה תניא (ז) אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכוי ועוד שה כתיב ואמר רבא זה

אותו ואת בנו נוהג בין בארץ בין בח"ל. איידי דבעי למתני בחולין ובמוקדשין בפני הבית ושלא בפני הבית שהם לצורך קתני נמי באלך ובח"ל ואע"ג דהוי שלא לצורך דחובת הגוף היא כיון דאיכא דוכתא דהוי לצורך כגון בראשית הגז דהכי אמרינן בשילוה הקן (לקמן קלח:) דבאלך ובח"ל בכולהו שלא לצורך לבד מראשית הגז ובפני הבית ושלא בפני הבית בכולהו הוי שלא לצורך לבד מאותו ואת בנו דאילטריך דה"א כיון דבענין קדשים כתיב לא לנהוג אלא בזמן דאיכא קדשים: **מנין לאותו ואת בנו שנוהג במוקדשים.** וא"ת ואמאי ס"ד דלא איירי קרא במוקדשין הא סתמא כתיב ואין לומר דאילטריך שאם צריך לפסח ואין לו אלא אותו שנשחט בו ביום אביו או בנו דס"ד דאתי עשה דפסח ודחי לאו דאותו ואת בנו ולהכי אילטריך דלא דחי דכי האי גוונא אמרינן לקמן בשילוה הקן (דף קמא.) גבי לדבר מצוה מנין דהא במחוסר זמן איכא לאו ועשה ובלאו קרא לא (ו) דחי ליה עשה ורבה דמעיקרא קשיא ליה משוס דשור הפסיק הענין דמשמע למעוטי מוקדשין דליכא למימר משוס דלא תימא במוקדשין דוקא בא להפסיק דא"כ ליכתביה בעלמא שלא בענין דקדשים וממילא הוה מוקמינן לקרא בכל מילי ולפי המסקנא ל"ל לשוס דרשה נכתב שם וא"ת בפ' הזרוע (לקמן דף קנ.) דדריש מקרא דאין מתנות נוהגים במוקדשים שהיה בדין שינהגו מק"ו ופריך בגמרא קרא ל"ל אי משוס ק"ו איכא למיפרך כו' מכל מקום בלא ק"ו אי לאו דמיעט קרא במוקדשים (לא) הוי מוקמינן לקרא בכל מילי וי"ל משוס דקרא דמתנות לענין חולין כתיב: **אי** מה קדשים **בלאים כו'.** וא"ת תקשה ליה נמי מה קדשים שלא בפני הבית לא דכה"ג אשכחן בפ' שילוה הקן (לקמן דף קלח:) ס"ד אמינא הואיל דלענין קדשים כתיב לא לנהוג אלא בזמן שיש קדשים וי"ל נהי דהוה צריך למיתני מ"מ לא אילטריך קרא להכי דאע"ג דשלא בפני הבית אין קדשים קריבין מ"מ מקדש קדישי:

ועוד שה כתיב **ואמר רבא זה בנה אב.** בלא רבא הוה מצי למיפרך והא שור ושה כתיב דאין אתה יכול להוציא כלאים מביניהם ואית לן למעוטי כלאים כדמוכח במרובה (ב"ק עז:) גבי כי יגנוב איש שור או שה וטבחו אלא דעדיפא פריך וא"ת ואמאי לא גמרינן שור שור משבת ויהא אותו ואת בנו נוהג אף בחיה כדאשכחן בשור שנגח את הפרה (שם נד:) וי"ל כיון דלא מצינו למילף אף בהמה טמאה דומיא דשבת לא יצפינן כלל ועוד דאי משבת יצפינן א"כ שה דכתב רחמנא למה לי ועוד דומיא דקדשים דלא שייך בחיה ומהאי טעמא נמי הוה ממעטינן כלאים אי לאו דכתיב או: זה

מסורת הש"ס

(א) סוטה לב: מה סו. שבת סז. מ"ק ה. (ב) [עיין תוס' לקמן פ. ד"ה חולין], (ג) [עי' תוס' שם ד"ה הראשון], (ד) [ובמות ט. וש"נ], (ה) [לקמן עט: תוספתא רפ"ה], (ו) רש"ל מוחק כל זה עד סוף הדיבור ועיין רש"א שמקיים גי' הספרים, (ז) [ויקרא כג], (ח) [דבריס יב], (ט) [קדושין מז:], (י) [עיין היטב תוס' זבחים לג: ד"ה לענין וכו' דעשה דפסח שם בו כרת תמוד ודמי],

תורה אור השלם

1. וְהִצְרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעֲטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא: ויקרא יג מה
2. שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָה: ויקרא כב כז
3. וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד: ויקרא כב כח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בפני הבית ושלא בפני הבית בזמן הבית ושלא בזמן הבית:

מוסף רש"י

דניכחוש חיליה. שעל ידי שהוא שמן וכמו רב פיומיו נוסרין (שבת סז.). דליחזיוה אינשי. ולמימנא עבדי ליה לאודעי דמשיר פירותיו (שם). וטמא טמא יקרא. הוא עצמו אומר טמא, רחקו מעלי (שם) כלומר סורו מעליו שטמא הוא (סוטה לב:).

הדרן עלך בהמה המקשה

אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכוי. כוי מן המים ומן הצניה, ואע"פ דשור לו שה כתיב ולא כתיב לכי ואיל (לקמן עט:).

עין משפט נר מצוה

צג א מיי' פ"י מהל' טומאת צרעת הל"ו סמג עשין רלה:
א ב מיי' פי"ב מהל' שחיטה הל"ב סמג לאוין קמט:
ג [מיי' שם הלכה ז] סמג לאוין קמט טוש"ע י"ד סימן מז סעיף ג]:

רבינו גרשום

דניכחוש חיליה כלומר שיתיש כחו של אילן ולא יטען פירות ביותר: כמאן תלינן כובסא בדיקלא כלומר דקל שמשיר פירותיו תולין בו דברי' הגדילין [בו] תמרים שגדילין התמרים יחד כאגוזין דקין ואותו הדבר שהתמרים גדילין בו שמן כובסא ותולין בו כדי שידעו רבים שמשיר פירותיו ויבקשו עליו רחמים:

סליק פירקא

אותו ואת בנו. חולין בחוץ שניהן כשרין כו' כלומר השני סופג את הארבעים משום דלאו דאותו ואת בנו: קדשים בחוץ הראשון חייב כרת משום שוחט חוץ ושניהן פסולין דשניהן בחוץ הוו. ושניהן סופגין את הארבעים הראשון משום לאו דשחוטי חוץ ולא יזבחו עוד את זבחיהם והשני משום לאו אותו ואת בנו: חולין בפנים שניהם פסולין כלומר דחולין בעזרה פסולין והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו. ופסול משום מחוסר זמן חולין וקדשים בחוץ כו' והשני סופג את הארבעים משום לאו דאותו ואת בנו ופסול דמחוסר זמן הוא: קדשים וחולין בחוץ כו' ושניהם סופגין את הארבעים זה משום לאו דשחוטי חוץ וזה משום לאו דאותו ואת בנו: (חולין וקדשים) [קדשים וחולין] בפנים כו' והשני סופג את הארבעים ופסול. כלומר סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו ופסול משום חולין בעזרה: חולין בחוץ ובפנים כו' כלומר קדשים בחוץ ובפנים כו' ושניהן פסולין כלומר ראשון משום דקדשים בחוץ והשני פסול דמחוסר זמן [הוא] ושניהן סופגין את הארבעים הראשון משום שחוטי חוץ והשני משום לאו דאותו ואת בנו. חולין בפנים ובחוץ הראשון פסול ופטור כו' כלומר ראשון פסול דחולין בפנים הוא והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו וכשר. קדשים בפנים ובחוץ כו' והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו ופסול משום דקדשים בחוץ הן ומחוסר זמן: שור הפסיק הענין. כלומר אי כתב שור או כשב או עז כי יולד כו' אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד הוה אמרינן במוקדשין ולא בחולין השתא דכתיב שור או שה אותו ואת בנו הפסיק הענין: ושור

ב א מיי' פי"ב מהל' שחיטה הל"ח סמג לאוין קמט טוש"ע יו"ד סי' טז סעי' ב וזוכריס טוהג מספק:

רבינו גרשום

מוסיף על ענין ראשון דאפי' במוקדשין. אי מה קדשים אינו נוהג בכלאים כלומר דאמרינן לענין קדשים שור או כשב פרט לכלאים כל מקום שנאמר שה אינו [אלא] להוציא מוציא כלאים ולמה תניא אותו ואת בנו נוהג בכלאים אמר קרא או לרבות הכלאים. לחלק מבנו נפקא כו' כלומר בנו אפי' אחד. סבר לה כר' יונתן כו' כלומר דסבירא ליה דשור ושה בלא או משמע נמי אחד אחד בפני עצמו עד שיפרט לך הכתוב יחדו: דתניא אביו קילל אמו קילל כו' כתיב כי איש איש אשר יקלל את אביו וגו' וכתיב אביו ואמו קילל. כלומר הרי קללה תכף לאב וקללה תכף לאם ואם מקלל אב בלא אם ואם בלא אב חייב ואם לאו בהא טעם לא היה חייב עד שיקללם יחד: ר' יונתן אמר משמע נמי אחד אחד בפ"ע עד שיפרט לך הכתוב יחדו דכתיב ו) (אביו ואמו קלל) יחדו הכא נמי אי הוה כתיב שור ושה אותו ואת בנו משמע נמי אחד אחד בפ"ע ולא צריך או לחלק. נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים כלומר נוהג באם ואינו נוהג באב. בנקבות ולא בזכרים כלומר דאי נטל אב מעל הבנים אינו חייב. שכן לא עשה מזומן כו' דכתיב כי יקרא קן צפור לפניך בדרך ולא במזומן כגון תרנגולת וארוזים: אותו אחד ולא שנים כלומר באחד נוהג ולא בשנים. וכי תימא אותו זכר

ו) גרסה דט"ס הוא וכ"ל דכתיב לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו.

זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא כלאים. פירש בקונטרס דילפינן כולהו משה כשבים ושה עזים וקשה לפירושו דבמרובה (ב"ק עח.) מסיק דבנין אב דרבא אינטריך לפדיון פטר חמור כדתנן אין פודין לא בעגל ולא בכלאים ופריך התם ולר"א דמתיר בכלאים מפני שהוא שה למאי אתא ומשני לטמא שנולד מן הטהור ועבורו מן הטמא ודלא כר' יהושע דאי כר' יהושע משה כשבים ושה עזים נפקא משמע בהדיא דבנין אב דרבא לא הוה משה כשבים ושה עזים וגרסה דמשה דפסח עדיד בנין אב תדע מדמסיק במרובה דלפטר חמור אינטריך בנין אב דרבא ובסוף פ"ק דבכורות (דף יב.) יליף לה משה שה של פסח אבל קשה דמאי שנא דהכא קרי ליה בנין אב ובבכורות עדיד ליה ג"ש נאמר כאן שה ונאמר להלן שה **ועוד** דמאי שנא דנקט רבא כלאים טפי מעגל וחיה טרפה ושחוטה דכולהו מפיק התם משה כדקאמר התם מה להלן פרט לכל השמות הללו וליכא למימר דטרפה ושחוטה נפקא ממשמעותיה דשה ולאו דוקא נקט פרט לכל השמות דה"נ עגל וחיה נקט התם אע"ג דודאי נפקי ממשמעותיה דשה אלא ניחא ליה לגלול כולם יחד דהא פר אפי' שחוט קרוי פר כדאמרי' בפרק הוציאו לו (יומא דף מט:) ושה נמי הוי נמנין עליו אפי' אחר שחיטה אי לאו דכתיב מהיות משה מחיותיה דשה כדאמר התם וטרפה נמי חשיבא שה דמחייב במרובה (דף עז:) במוכר טרפה בד' וה' אע"ג דשה כתיב התם והכי נמי תנא אותו ואת בנו נוהג בטרפה ואפי' ר"ש לא פליג אלא משום דהויא שחיטה שאינה ראויה וע"ק דבאותו ואת בנו ובתשלומי ד' וה' נמעט טרפה מבנין אב וג"ל דטרפה ושחוטה נפקי מג"ש דשה שה מפסח כדאמר בבכורות (דף יב.) ועגל וחיה ממשמעות דשה וכלאים מבנין אב דרבא דמגזרה שוה לא מסתבר למעוטי כלאים כמו טרפה ושחוטה דאית לן למימר תפדה תפדה ריבה כיון דשה גמור הוא בין דאזלת בתר אב בין דאזלת בתר אם אבל מבנין אב ממעט שפיר דהכי כתיב שה תמים וגו' ומן העזים תקחו דמשמע עד שיהא חציו כבש ואמו כבשה ומיותר הוא דלגופיה לא אינטריך דמשאר קדשים נפקא דממעטינן כלאים מאו כשב אלא למד בעלמא אתי דכל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא כלאים ואע"ג דכתיב נמי בהאי קרא תמים דנפיק משאר קדשים לשום דרשא נכתב והא דלא ממעטינן באותו ואת בנו ובתשלומי ד' וה' טרפה בגזרה שוה דשה שה מפסח אפשר דאינו מופנה והשתא ניחא נמי כי בעי במרובה לר' אלעזר דמתיר בכלאים בנין אב דרבא למאי הלכתא (ה) לקדשים ולא קאמר לטרפה ושחוטה דהתהו מגזירה שוה נפקי ות"ת ובמרובה דקאמר ובנין אב דרבא למאי הלכתא אי לקדשים בהדיא כתיב בהו משמע דאי לא כתיב בהו כלאים בהדיא הוה ניחא והא עיקר בנין אב לא אייתר בפסח אלא משום דמקדשים נפקא וי"ל דכן דרך הש"ס שעושה כאילו קיים ליה בפסח ממקום אחר וכענין זה יש בריש קדושין (דף ג:) ובפרק נערה (כתובות דף מו:) גבי קדושי הבת לאביה דקאמר וכי תימא נילף מבשר ופגם ואע"ג דבשר ופגם גופיה לא קיים לן דהוי דאביה אלא מקדושין בפ' אלו נערות (דף מ: ושם ד"ה דאי)[1]: **או** לרבות את הכלאים. אף על גב דמאו כשב ממעטינן כלאים התם מענין דקרא והכא מענין דקרא כדאמר במרובה (ב"ק עז:) ות"ת והיכי פריך לעיל ואימא במוקדשין אין בחולין לא היכי מצי למימר הכי א"כ אמאי אינטריך או לרבות כלאים דכלאים בקדשים ליכא כדקאמר אי מה כלאים בקדשים לא וי"ל דאי הוה מוקמינן קרא דאותו ואת בנו דוקא במוקדשים א"כ לא הוה דרשינן או לרבות כלאים אלא הוה מוקמינן לדרשא אחריתי: **עד שיפרוט לך הכתוב יחדו.** ות"ת ולר' יאשיה אמאי כתיב קרא (דבריס כב) יחדו בלא תחרוש וי"ל דאינטריך דה"א דאסור אע"פ שאינם קשורים וכן גבי לבישת כלאים אי לא כתיב יחדו ה"א דאפי' מלבושים אחד של צמר ואחד של פשתים לא יבדם אע"פ שאינם תפורים יחד דמיחדו דרשינן דתוכף תכיפה אחת אינו חבור ור' יונתן לא משוס דפרט הכתוב יחדו בהני דריש דהא אינטריך כדפי' אלא מסברא דנפשיה קאמר הכי ולהכי לא קאמר כדרך שפרט לך הכתוב בכלאים כדאמרינן בפרק כל שעה (פסחים דף כא:) כדרך שפרט לך הכתוב בנבלה: **מה כשחייב באם על הבנים בנקבות ולא בזכרים.** דאם דקרא משמע ליה דוקא ולא משוס שאורחה להיות רובצת מדכתיב (דבריס כב) שלח תשלח את האם דה"ל למכתב שלח תשלחנה כיון דכתיב כבר לא תקח האם לכך משמע ליה דוקא: **מי** שבנו כרוך אחריו. ות"ת א"כ ל"ל דמייתר קרא גבי שלוח הקן נילף ק"ו מאותו ואת בנו שעשה בו מזומן כשאינו מזומן ויש לומר דאי לאו דחזינן בשלוח הקן דאם דוקא לא הוי דרשינן באותו ואת בנו שבנו כרוך אחריו:

ולחנניה

ו) **ועוד.** קשיא לי עלה דהא דקתני נוהג בכלאים האמר רבא כו': **אינו אלא להוציא את הכלאים.** דילפינן כולהו משה כשבים ושה עזים מדלא כתיב שה כשבים ועזים ש"מ דלא מיקרי שה עד שיהו חציו ואמו כבשים או שניהם עזים אבל אחד כשב ואחד עז לא הוי שה: **או לרבות את הכלאים.** ותפשוט מהכא תרתי קושייתא: **לחלק.** לחייב על אחד מהם שישחוט או שור ובנו או שה ובנו: **בנו.** דאחד משמע: **עד שישחוט שור ושה ובנו.** שלא אמר מהם ת"ל שור או וגו': **מאי לאו מאו נפקא ליה.** וה"ק אילו נאמר שור ושה ולא נאמר או הייתי אומר כו': **לא מאותו.** נפקא ליה וה"ק אילו נאמר שור ושה ובנו ולא כתיב אותו ה"א עד דשחיט תרי וכריה אחד מינייהו ת"ל אותו ואת בנו אחד אב ואחד בן אבל או לכלאים אתא: **הניחא לרבנן.** לקמן בעי מאי חנניה ומאי רבנן: **כר' יונתן.** דאמר אע"ג דלא כתיב או כמאן דכתיב או דמי וכל היכא דכתיב פלוני ופלוני או האי או האי משמע: **דחניא איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא.** קלל שניהם אחד מהם מנין: **ת"ל.** בסיפיה אביו ואמו קלל: **אביו קלל ואמו קלל.** כלומר בתחלת המקרא סמך קללה לאביו ובסוף המקרא סמך קללה לאמו למימרא דאו האי או האי: **ר' יונתן אומר.** אביו ואמו משמע נמי או האי או האי וסיפיה דקרא לדרשא אחרינא להביא את המקלל לאחר מיתה שחייב: **בפני עצמו.** כלומר או זה או זה: **בנקבות.** האם ובנה: **ואינו נוהג בזכרים.** דאין חוששין לזרע האב ואם שחט זכר מותר לשחוט בנו ובתו: **באם על הבנים.** שלוח הקן שהוזהר (דבריס כב) שלא ליקח שניהם: **בנקבות.** דכתיב (שם) והאם רובצת ולא האב רובץ: **לא עשה בה מזומן.** דתניא (לקמן קלט:) כי יקרא[1] פרט למזומן כלומר עוף שלו אינו חייב בשילוח: **תאמר באותו ואת בנו כו'.** והואיל וחמור הוא יהוג בשניהם: **אותו אחד ולא שנים.** באחד הוא נוהג ולא בשניים. ומעתה שחלק הכתוב וא"א לומר שינהוג בשניהם אלא או בזכרים או בנקבות: **וכיפי נדין.** מעתה אני רשאי ללמוד מדין הראשון באי זו יהוג דהשתא ליכא למיפרך תאמר באותו ואת בנו שעשה בו מזומן כשאינו מזומן לפיכך יהוג בזכרים ולא בנקבות דאמרא דמאי חומרא היא זו לומר כן מה לי זכרים ומה לי נקבות: **ואם נפשך לומר.** ולהשיב תשובה על דין זה יש לי טעם אחר הרי הוא אומר בנו מעמע שנראה לו כבן: **שכרוך.** ודבוק תמיד לילך אחריו ודרך הולך להיות כרוך אחר האם: **מאי אם נפשך לומר.** מה היה לו להשיב על בנין אב הראשון: ואזדא

ולחנניה

ו) ב"ק עז:, ב) ב"מ לד: סנהדרין סו. פס: שבועות מ. [מנחות 5: לא.], ג) בכורות מה:, ד) שיך לע"ז, ה) [דבריס יד], ו) דבריס כב, ז) [וע"ע תוס' יומא מט: ד"ה שאני וכו' בתריכות],

תורה אור השלם

1. וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד:
ויקרא כב כח
2. כִּי אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ מוֹת יוּמָת אָבִיו וְאִמּוֹ קִלֵּל דָּמָיו בּוֹ:
ויקרא כ ט

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה זה בנה וכו' למאי הלכתא ולא קאמר כל"ל ותיבת לקדשים נמחק:

מוסף רש"י

אין לי אלא אביו ואמו. כאחד (סנהדרין סו.) שניהם יחד (שם פה:). אביב קלל אמו קלל. בתחלתו סמך קללה לאביו, בסופו סמך קללה לאמו (ב"מ צד: וכנ"ל סנהדרין שם ושם ושבועות כז.). משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו. מתחלת המקרא משמע את אביו ואת (כ"ל אם אם) אמו, דאע"ג דוי"ו מוסיף על ענין ראשון משמע נמי אחד מהם (סנהדרין סו.). עד שיפרוט לך הכתוב יחדו. כלרך שהולרך לפרוט בכלאים, שכתוב לא תחרוש בשור ובחמור ופרט בו יחדו, אלא תאמר אסור לחרוש בשור לבדו ובחמור לבדו (שם, וכנ"ל ב"מ צה.). מדפרט לך ש"מ דאי לא היו יחדו הוה משמע שור לבדו וחמור לבדו, והא אביו דריש דרשינן נמי אם אביו אם אמו, וקיפא לאתויי לאחר מיתה (סנהדרין פה:). אותו ואת בנו נוהג בנקבות. שאסור לשחוט האם והבן אם הבת, ואינו נוהג בזכרים. ומותר לשחוט האב והבן אם האב והבת (ויקרא כב כח וכנ"ל בכורות מה:).

ולחנניה כתיב אותו וכתיב בנו. וא"ת ולשתוק מאותו ומבנו ולכתוב בן וי"ל דלא מדכתיב את בנו ולא כתיב בן קדיים אלא בן נמי משמע דכרוך אחריו: **מהו דתימא אתי צד** סום ומשתמש בו' קמ"ל. לא דמי לחליו עבד וחליו בן מורין (מגיגה דף ב:) דאסור בחליה שפחה וחליה בת מורין משום דאתי לד עבדות ומשמש בגד חירות דהכא כלאים אמר רחמנא דוקא תרי מיני וכל פרדות הבאין מסוס וחמור מין אחד הוא:

עייל לי הנך דדמיין להדדי. משמע דרבי אבא סבר כרבי יהודה וכן אביי דאמר עבי קליה בר חמרא וכן רב פפא דאמר רבבן אודניה וזוטרא גנובתיה דסבירא להו כרבי יהודה כולהו דייני גזרות (כתובות דף קיא:) אמרינן הלכה כרבי יהודה בפרדות ושור או שה דאותו ואת בנו מתרגמינן תורתא או [ט] שיתא (ויקרא כב) משמע דאין נוהג בזכרים והיינו דלא כחנניה ומיהו שמואל פסק כחנניה ועוד דסתם מתניתין [א] דסוף פרק אלו מומין (בכורות מה:) אלו כשרים בבהמה ופסולים בבהמה אותו ואת בנו מוקי לה התם כחנניה ועוד דחנניה כרבי יונתן ובפרק השואל (ב"מ דף לה:) אמר דאביי סבר לה כרבי ישמעאל ורבא סבר לה כרבי יונתן וק"ל כרבא לגבי דאביי ומיהו אפילו קיימא לן כרבי יהודה בפרדות כדפסיק בס"פ בתרא דכתובות (דף קיא:) אין להתיר אותו ואת בנו בזכרים דהא מסקינן הכא דרבי יהודה סבור מספקא ליה וא"ת דמסקינן בשמעתין בסמוך דבין לרבי אליעזר ובין לרבנן סבור מספקא להו אי חושבין לזרע האב אי לאו ואמאי מספקא להו והא אמרינן לקמן בפרק הזרוע (דף קלב.) גבי מתנות לר' אליעזר מבעי ליה אם שור אם שה לחלק ורבנן נפקא להו לחלק מאת זובחי הזבח ולר' אליעזר מאת זובחי הזבח אתא לכדרבא דהדין עם הטבח וא"כ מדבעי להו קרא לחלק מכלל דאין חושבין לזרע האב כדמשמע לעיל וי"ל דודאי אי חושבין לזרע האב לא צריך קרא לחלק אבל משום דמספקא להו שמא אין חושבין קבעי קרא לחלק משום דילמא אין חושבין ואתא קרא לחלק ואי חושבין לרבנן אתא קרא דמאת זובחי הזבח לכדרבא דהדין עם הטבח ולר' אליעזר אתא אם שה לחייב [ט] במתנות כדדרשי רבנן ומשום דמספקא ליה לרבי אליעזר אי אתא לחלק או לחייב במתנות פטר ר' אליעזר דהמוליא מחבירו עליו הראיה וא"ת הא דקאמר רבי יוחנן התם דדרשי רבנן אם שה לרבות את הכוי לחייב במתנות היכי דמי אי בגבי

ולחנניה כתיב דמשמע זכר וכתיב בנו מי שבנו כרוך אחריו דמשמע נקבה הלכך נוהג בין בזכרים בין בנקבות אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכתא כחנניה ואזדא שמואל לטעמיה [ג] דתנן ר' יהודה אומר [א] הנולדים מן הסוס אע"פ שאביהן חמור מותרין זה בזה אבל הנולדין מן החמור עם הנולדין מן הסוס אסורין ואמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יהודה דאמר [ב] אין חוששין לזרע האב אבל חכמים אומרים כל מיני פרדות אחת הן [ג] מאן חכמים חנניה הוא דאמר חוששין לזרע האב והאי בר סוסיא וחמרא והאי בר חמרא וסוסיא כולהו חדא מינא נינהו איבעיא להו [ד] (מי פשיט) ליה לר' יהודה דאין חוששין לזרע האב או דלמא ספוקי מספקא ליה למאי נפקא מינה למישרא פרי עם האם אי אמרת מיפשט פשיטא ליה פרי עם האם שרי [ה] (אלא אי) אמרת ספוקי מספקא ליה פרי עם האם אסור מאי ת"ש ר' יהודה אומר כל הנולדים מן הסוס אע"פ שאביהן חמור מותרין זה בזה היכי דמי אילימא דאבוה דהאי חמור ואבוה דהאי חמור צריכא למימר אלא לאו דאבוה דהאי סוס ואבוה דהאי חמור וקתני מותרים זה עם זה אלמא מיפשט פשיטא ליה לא לעולם דאבוה דהאי חמור ואבוה דהאי חמור ודקאמרת צריכא למימר מהו דתימא אתי צד דסוס משתמש בצד חמור וצד חמור משתמש בצד סוס קמ"ל ת"ש [ו] ר' יהודה אומר פרדה שתבעה אין מרביעין עליה לא סוס ולא חמור אלא מינה ואי אמרת מפשט פשיטא ליה לרבע עלה מינא דאמה דלא ידעינן מינא דאמה מאי ניהו והא אלא מינה קתני הכי קאמר אין מרביעין עליה לא מין סוס ולא מין חמור לפי שאין יודעין במינה וליבדוק בסימנין דאמר אביי [ז] עבי קליה בר חמרא צניף קליה בר סוסיא ואמר רב פפא [ח] רברבן אודניה וזוטרא גנובתיה בר חמרא זוטרן אודניה ורבה גנובתיה בר סוסיא הכא במאי עסקינן באלמת וגידמת מאי הוי עלה ת"ש דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הכל מודין בפרי עם האם שאסור [ט] שמע מינה ספוקי מספקא ליה ש"מ אמר ליה ר' אבא לשמעיה [י] אי מעיילת לי כודנייתא בריספק עיין להנך דדמיין להדדי ועייל לי אלמא קסבר אין חוששין לזרע האב וסימנין

הכא על התייסה כדמסיק בשמעתין דבהכי פליגי והתם נמי בריש ההוא שמעתא אמרינן הכי א"כ סברי דחוששין לזרע האב ואתא קרא לרבויי דחייב בכל המתנות דאי אין חוששין א"כ לא צריך רבוי וא"כ לא צריך קרא לחלק וגראה לפרש דלרבי יוחנן כוי דהתם לא מיתוקם אלא בתייס הבא על הנבייה ובין חוששין לזרע האב ובין אין חוששין איצטריך קרא לחייב בכל המתנות וא"ת דמשמע התם דלא פטר ר' אליעזר אלא ממתנות וכסוי אבל אהא דאמרו רבנן חלבו אסור כחלב בהמה לא פליג מדלא קאמר נמי מותר ואמאי והא אפילו חוששין לזרע האב הא אית ליה לר"א דשה ולא מקנא שה וא"כ תייס הבא על הנבייה ליתתרי חלבו וכי תימא דקסבר ר' יוחנן דלרבי אליעזר נמי אמרינן שה ואפילו מקנא שה א"כ אמאי פטר הכא באותו ואת בנו וי"ל דסבר ר' יוחנן דפליגי הכא באותו ואת בנו למלקות ובגבי הבא על התייסה דלרבנן אפילו למלקות אמרינן שה ואפילו מקנא שה ור"א פטר ממלקות דמספקא ליה אי אמרינן שה ואפילו מקנא שה אבל מודה דאיכא איסורא אי נמי לעולם סבירא ליה דשה ואפילו מקנא שה לא אמרינן ושאני חלב דרבי קרא כדדרשינן בריש פרק בתרא דיומא (דף עד.) כל חלב לרבות כוי וחלי שיעור ומיהו קשה בתייס הבא על הנבייה אמאי פטר ר' אליעזר מכסוי והא דלמא אין חוששין לזרע האב והוי כולו בגבי ונ"ל דרבי אליעזר פוטר לא קאי אלא אמתנות וכן משמע לשון המשנה במסכת בכורים (פ"ב מ"י) דתנן ר' אליעזר פוטר שהמוליא מחבירו עליו הראיה וכן כתב רבינו תם בפרדות כרבי יהודה ואותו ואת בנו נוהג בזכרים לאיסורא ולא למלקות: אילימא

מסורת הש"ס

א) כלאים פ"ח משנה ד, ב) [בכורות יז.], ג) [עירובין פג. וש"נ], ד) [ל"ל מיפשט פשיטא וכ"ג רש"י], ה) [ל"ל ואין], ו) כתובות קיא: [תוס' כלאים פ"א ה"ה], ז) [ל"ל האבן], ח) [ב"ק יח:], ט) [ל"ל שיתא לה ולבהה], י) [ל"ל כוי],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה עייל וכו' דסתם מתניתין דמומין אלו אלו כשרין:

מוסף רש"י

פרדה שתבעה אין מרביעין עליה לא סוס ולא חמור. מספקא ליה אי חושבין לזרע האב אי לא, הלכך אפילו היא בת חמורה נקבה אין מרביעין עליה חמור שמא חושבין לזרע האב ומצא מרביע כלאים, וכבן פליגי עליה ואמרי אין חושבין לזרע האב ואם בת סוסיא היא מרביעין עליה סוס ואם בת חמורה היא מרביעין עליה חמור (כתובות קיא:).

עין משפט נר מצוה

ג א ב ג ד ה מיי' פ"ט מהל' כלאים הל"ו וע"ש סה בכ"מ סמג לאוין רפד טוש"ע יו"ד סי' לז ס"ט:

רבינו גרשום

משמע כלומר אב ובנו ולא אם ובנה: הילכך נוהג בין בזכרים כו' כלומר בין באב ובנו בין באם ובנה: אמר שמואל הלכה כחנניה. כלומר כשם שהלכה כמותו לעיל כך בהלכה זו הלכה כחנניה כלומר דחושש לזרע האב: ואזדא שמואל לטעמיה כלומר דשמואל תני לחנניה בלשון חכמים ומדתני בלשון חכמים ש"מ הלכה כחנניה: דתניא ר' יהודה אומר הנולדים מן הסוס כו' כלומר הנולדים מן הסוס' אע"פ שאביהן חמור כלומר דאין חוששין לזרע האב. והנולדין מן החמור כלומר מהחמורה עם הנולדין מן הסוס' אסורין. למישרא פרד עם האם כלומר [ה] והולד כלומר דאין חוששין לאב אלא אי אמרת ספוקי מספקא ליה כו' כלומר [ו] אי בר חמור הוא חוששין לזרע האב ואסור: לא מין סוס ולא מין חמור אלא מינה כלומר פרד מרביעין עליה: עבי קליה בר חמרא כלומר בר חמרתא: כי מעיילת לי כודנייתא בריספקי כלומר דכלאים בחרישה אסור אע"ג דכתיב לא תחרוש בשור ובחמור ילפינן שור שור משבת מה להלן כל בהמה בכלל דכתיב וכל בהמתך אף כאן כל בהמת כלאים בכלל חרישה.

[ט] נראה דחסר כאן ול"ל מפשט פשיטא ליה כלומר וכו'. [י] נראה דל"ל כלומר אי חושבין לזרע האב וכו' חמור הוא ואסור.